

MAG DE LA POESIA EN EL CIRC DE LA VIDA
Isidor Cònsul

Un corpus poètic tan complex, insòlit i original com el que ha bastit Joan Brossa és de la mena dels que justifiquen per ells mateixos tota una literatura. Per a definir-lo amb un cop de síntesi encara són vàlides les conclusions de Glòria Bordons a *Introducció a la poesia de Joan Brossa* (1988), on diu que el sentit profund de la seva obra es troba a l'encaix de quatre coordenades: un procés continuat d'investigació formal; el convenciment que l'art no té límits ni fronteres; un essencial esperit de recerca i de compromís social, i, com a toc final, la manipulació lúdica de la realitat. Posats un al costat de l'altre, semblen aspectes discernibles, però en la seva mateixa diversitat remetent a l'univers d'una aventura literària molt particular i difícil d'analitzar des d'esquemes convencionals. Com pot passar-li al lector que s'encari a un repertori bibliogràfic on els títols ragen a dotzenes dins d'un conjunt que supera folgadamente les dues-centes obres de poesia. Perquè la primera premissa, en el cas de Brossa, és saber que el concepte de poema ho abasta tot, plana sobre el conjunt de la seva producció i cal distingir-hi els poemes escènics, els visuals i els poemes objecte, que fan costat als sonets, les odes, els romanços i les sextines convencionals, més tot el gruix que ell anomenava poemes quotidians.

Alfabet desbaratat, un dels llibres que havia publicat aquest any 1998, fou presentat per l'editorial com un aplec de textos narratius (*proses poètiques, narratives, autobiogràfiques...*), que, tractant-se Brossa, eren a la força textos de transformisme integral que se li capgiraven en poesia a la primera alenada. És un esforç balder presentar-lo com a prosista, i bona part d'aquest *Alfabet desbaratat* es capté com una mostra, potser entre les més genuïnes, d'una manera de fer i d'entendre la poesia. Una poesia inserida en una trajectòria militant d'actualització avantguardista. Per això fou un dels fundadors i animadors de "Dau al Set", i no s'ha d'oblidar, tampoc, que la seva obra flueix dels impactes del dadaisme i del surrealisme. Un dels papers d'*Alfabet desbaratat*, titulat justament *Dau al set*, escrit per a un número de la revista que no va sortir té tot el traç d'un text fundacional si es veu el to d'anunciació que respira i els detalls cabalístics d'una data amb quatre nous: *S'esdevingué que l'any mil nou-cents quaranta nou, en el mes novè, a nou del mes.*

Tot Brossa és una aposta literària presidida pel joc, el risc i la transformació, i només des d'aquesta perspectiva es poden entendre i conjuminar accions tan diferents com el *Relotge il·lusori* del vestíbul del teatre Poliorama, el *Poema visual transitable en*

tres parts del velòdrom d'Horta, la *Sextina cibernètica*, el poema per a ser llegit al cim de l'Everest i els jocs amb l'estructura del sonet fins a fer-lo reversible. Brossa ha estat un il·lusionista del text, un prestidigitador de la paraula i un mag de la poesia en el circ de la vida. Per la mateixa raó, penetrar els components lúdics del seu món poètic implica adaptar la literatura a la destresa del joc de mans i adonar-se que no era gens gratuïta la devoció que sentia per la gràcia transformista de Leopold Frégoli, ni la seva admiració davant les sorpreses lúdiques, ni la fantasia que pot encabir una botiga com *El rei de la màgia*. En el primer text de *Proses de carnaval*, parla d'un il·lusionista de Badalona que va tenir una certa anomenada en els anys de la postguerra, Li Xang de nom artístic. S'hi adreça *del fons estant de l'enorme via poètica de l'il·lusionisme* perquè parlava, en darrer terme, d'una visió del món on el poema potser no és altra cosa que una il·lusió que ens peta a les mans i se'ns vesteix i canvia acomboiat per les màgiques habilitats del transformista.

(Isidor Cònsul)